

Datum
2013-09-24

Beleggnings
2013-110-4950

Ett delum
2013-05-31

Et beleggnings
A2012/3434/IU

Kopia:
Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Med rätt att delta – nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2012:69)

Sammanfattning

- Centrala studiestödsnämnden (CSN) instämmer i utredningens analys av den ekonomiska situationen för många studerande med invandrarbakgrund.
- CSN vill påpeka att skrivningarna gällande utländska medborgares rätt till studiestöd inte är helt korrekta.
- CSN ställer sig positiv till införandet av en introduktionsgaranti i enlighet med förslaget.
- CSN noterar att utredningens förslag innebär att EU- och EES-medborgare som anhöriginvandrat kommer att nekas tillgång till introduktionsgarantin endast på grundval av deras medborgarskap.
- CSN tillstyrker utredningens förslag att studerande som ingår i introduktionsgarantin ska få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning och således inte behöver ta studiemedel.
- CSN förutsätter att rapporteringen av de personer som erhåller aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning från Arbetsförmedlingen till CSN, även kommer att omfatta de personer som får sådan ersättning genom deltagande i introduktionsgarantin.
- CSN vill påpeka att beräkningen av minskade utgifter för studiebidrag i viss mån grundar sig på felaktiga antaganden vad gäller minskat behov av studiemedelsveckor och utbetalning av det högre bidraget. Enligt CSN:s beräkning kan besparingarna på studiemedelsområdet bli något mindre än utredningen har beräknat.

Författningsförslag

1. Förslag till förordning om introduktionsgaranti

CSN har uppmärksammat att de särskilda skälen i 7 § andra stycket i den föreslagna förordningen har begränsats så att det i praktiken inte blir fråga om en prövning av särskilda skäl. CSN föreslår att skrivningen ändras till att antingen inte alls specificera några skäl i förordningstexten, eller till att ta bort särskilda skälsprövningen och endast räkna upp de specifika skäl som utgör undantag.

2013-09-24

3.5 Ekonomisk situation

3.5.2 Nyanländas ekonomiska situation

CSN instämmer i huvudsak med utredningens bedömning av nyanländas ekonomiska situation. I likhet med utredningen visar CSN:s erfarenheter att många studerande med invandrarbakgrund lever under mycket knappa ekonomiska omständigheter (se bl.a. CSN:s rapporter Studiemedel till studerande på grundskolenivå, dnr 2010-2189-8232 och Studerande med extra tillägg – en grupp i förändring, dnr 2012-522-4905).

4.9 Nyanländas försörjning vid deltagande i insatser

4.9.3 Studiemedel

De skrivningar som gäller utländska medborgares rätt till studiestöd innehåller några fel. Även tredjelandsmedborgare med uppehållsrätt och varaktig anknytning kan få rätt till svenskt studiestöd. Vidare omfattar bestämmelsen om familjeanknytning utländska medborgare som varit sambo eller gift och sammanboende med en person som är bosatt i Sverige. Denna person behöver inte vara en EU-medborgare utan kan t.ex. även vara en tredjelandsmedborgare med permanent uppehållstillstånd.

När det gäller skrivningen om det högre bidraget vill CSN påpeka att det högre bidraget per automatik betalas ut till alla dem som uppfyller villkoren, men eftersom medlen är begränsade så gäller detta bara så långt som årets medel räcker till.

4.9.5 Många varianter försvårar överblicken

CSN vill påpeka att beloppen i tabell 4.4 inte är helt jämförbara eftersom de utgår ifrån studiebidrag, inklusive högre bidrag, beräknat för fyra veckor. Studiebidragsbeloppet för en ensamstående kvinna, baserat på 2012 års belopp och beräknat på för en månad istället för fyra veckor, är 7 054 kr¹. Studiebidragsbeloppet för en kvinna med två barn inklusive tilläggsbidrag, barnbidrag och flerbarnstillägg, baserat på 2012 års belopp och beräknat för en månad istället för fyra veckor, är 10 236 kr. Studiestödsbelopp som är jämförbara med de övriga ersättningarna i tabellen är alltså något högre än vad som redovisas. Tabellen utgår vidare ifrån att alla personer som uppfyller villkoren för det högre bidraget också får detta, vilket inte stämmer (se kommentar under avsnitt 4.9.3 ovan). Därför borde även beloppen beräknade utifrån det generella bidraget redovisas i tabellen.

7.2 Introduktionsgarantin för nyanlända invandrare

CSN är positiv till förslaget om att införa en introduktionsgaranti. CSN bedömer att tidsgränsen om högst 24 månader är väl avvägd även ur studiestödssynpunkt. De allra flesta anhöriginvandrare uppfyller efter två år villkoren för att som utländsk medborgare ha rätt till svenskt studiestöd. Med förslaget kommer tredjelandsmedborgare som anhöriginvandrat att kunna få aktivitetsstöd eller

¹ Månadsbeloppet är beräknat genom att veckobeloppet är multiplicerat med 4 1/3.

2013-09-24

utvecklingsersättning inom ramen för introduktionsgarantin, vilket till stor del löser det problem som beskrivs i Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20), sidorna 319 och 364 ff.

CSN tolkar förslaget som att inga EU eller EES-medborgare omfattas av introduktionsgarantin, även om de invandrat som anhörig till en svensk eller utländsk person som är bosatt i Sverige. CSN har inga synpunkter på förslaget som sådant men är osäker på om det är förenligt med diskrimineringslagstiftning och EU-rätt att neka vissa anhöriginvandrare en förmån endast på grundval av deras medborgarskap.

I syfte att förhindra att nyanlända skuldsätter sig med studielån för studier på en grundläggande nivå har CSN tidigare anfört att vissa invandrare bör kunna få annan ersättning än studiemedel även för utbildningar som ger rätt till studiestöd (se t.ex. CSN:s remissvar till Egenansvar – med professionellt stöd (SOU 2008:58), dnr. 2008-110-5167). Av samma skäl tillstyrker CSN utredningens förslag att de studerande som ingår i introduktionsgarantin får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning och således inte behöver ta studiemedel. CSN anser vidare att det är en fördel att enskilda individer i så liten utsträckning som möjligt behöver kombinera olika ersättningar från olika myndigheter under samma tid och för samma aktiviteter.

För att förhindra att det utgår dubbla stöd får CSN redan idag information från Arbetsförmedlingen om vilka som har aktivitetsstöd och utvecklingsersättning. CSN förutsätter att rapporteringen kommer att vara densamma för de personer som omfattas av introduktionsgarantin. Om nya koder införs för denna grupp behöver CSN få kännedom om dem eftersom det medför system- och rutinändringar.

7.3 Förbättrad tillgång till relevanta utbildnings- och kompetenshöjande insatser för korttidsutbildade

7.3.4 Komvux och folkhögskolor viktiga för kompetensuppbyggnaden

CSN bedömer att förslagen sammantaget ger möjlighet till en anpassad och flexibelt upplagd introduktion där individer kan få grundläggande utbildning utan att behöva skuldsätta sig.

CSN är positiv till att man så tidigt som möjligt kartlägger den enskildes tidigare kunskaper och behov av utbildning på grund- och gymnasienivå, både för dem som omfattas av etableringslag och av den föreslagna introduktionsgarantin. Det är också bra att studiestödsberättigande studier på grundläggande och gymnasial nivå kan ingå i de aktiviteter som omfattas av introduktionsgarantin.

8.4 Ekonomiska konsekvenser för staten

8.4.5 Sammantagna kostnader och finansiering

CSN har inte underlag att redovisa andra uppgifter än dem utredningen gör gällande.

2013-09-24

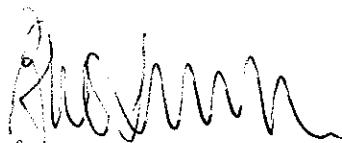
När det gäller utredningens bedömning av antalet studerande och den förkortade studiemedelstiden på sex månader vill CSN påpeka att det är osannolikt att alla 20 procent uppfyller kraven för att som utländska medborgare få rätt till svenskt studiestöd. Alla dessa kan således inte antas ha studiemedel idag. Vidare grundar sig beräkningen av minskade utgifter för studiebidrag i viss mån på felaktiga antaganden.

CSN vill poängtera att det inte är säkert att studiemedelstiden kommer att förkortas för alla som studerar på grundläggande eller gymnasial nivå inom introduktionsgarantin. Det är idag inte ovanligt att studerande på grundskolenivå har behov av fler studiemedelsveckor än vad de kan få. Det är enligt CSN:s bedömning därför inte uteslutet att vissa av dem som kommer att studera på grundläggande eller gymnasial nivå med aktivitets- eller utvecklingsersättning därefter har ett fortsatt oförändrat behov av studiemedel.

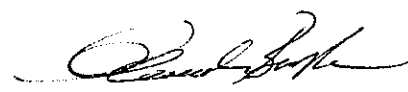
CSN vill framhålla att det inte går att anta att alla de personer som, inom ramen för introduktionsgarantin kommer att studera på utbildningar de annars hade ansökt om och beviljats studiemedel för, skulle ha beviljats den högre bidragsnivån inom studiemedlet. De anhöriginvandrare som föreslås omfattas av introduktionsgarantin har sannolikt mycket varierande utbildningsbakgrund. Även personer med högskoleutbildning studerar på grundläggande nivå under någon period för att få grundläggande utbildning i framförallt svenska. Det högre bidraget lämnas inte heller för studier på gymnasienivå för personer som redan har en motsvarande utländsk utbildning.

Vid en beräkning som utgår ifrån att hälften av de studerande har generellt bidrag och hälften har det högre bidrag² innebär utredningens förslag att utflödet av studiemedel minskar med cirka 59 miljoner kronor exklusive och 74 miljoner kronor inklusive avgift för ålderspension. Beräkningen har gjorts i 2013 års studiemedelsbelopp.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av utredaren Alexandra Swenning Berglin i närvaro av utredaren Michael Backman. I arbetet med remissvaret har även verksjuristen Mia Danielsson, verksamhetsutvecklaren Kristhina Engström samt utredarna Carl-Johan Stolt och Eva Rummel deltagit.

Åke Svensson

Alexandra Swenning Berglin

² Detta är ungefär i enlighet med den nuvarande fördelningen mellan generellt och högre bidrag som visar att cirka 55 procent av de studerande på grundskolenivån och cirka 30 procent av de studerande på gymnasienivå har högre bidrag.